

Per e-mail

Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid

Den Haag, 29 januari 2020
dossiernummer: 106803
uw kenmerk: n.v.t.
telefoonnummer: +31 (0)70 335 35 65
e-mail: e.vandenbosch@advocatenorde.nl

Betreft: AO Gevangeniswezen, rapport Commissie Telefonie voor Justitiabelen

Geachte leden van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,

Donderdag 6 februari a.s. staat het algemeen overleg over het gevangeniswezen op de agenda van uw commissie.

Graag vraagt de NOvA in dat kader uw aandacht voor het rapport van de door het kabinet ingestelde commissie Telefonie Voor Justitiabelen (hierna: commissie TVJ) en de aanbevelingen die door deze commissie zijn gedaan.¹

In het bijzonder gaat het daarbij om de aanbevelingen over het standaard opnemen van telefoongesprekken van gedetineerden en de bewaartermijnen die daarbij gelden.

De NOvA onderschrijft -in tegenstelling tot de minister, zo blijkt uit zijn schriftelijke reactie-² alle aanbevelingen van de commissie en acht het van belang dat het beleid over het standaard opnemen van telefoongesprekken snel in overeenstemming wordt gebracht met de jurisprudentie van de RSJ (en ook op die wijze wordt uitgevoerd).

De NOvA verzoekt u dan ook om er tijdens het AO op aan te dringen dat ook deze aanbeveling zal worden opgevolgd, en dat het beleid zodanig wordt aangepast dat het opnemen van gesprekken gericht en gepersonaliseerd zal gaan plaatsvinden.

Hieronder wordt toegelicht waarom dit van belang is.

¹ Het rapport van de commissie TVJ is op 13 december 2019 door de minister van rechtsbescherming aan de Tweede Kamer toegezonden, als bijlage bij de brief met zijn reactie op het rapport. Beide stukken zijn te raadplegen via:

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2019Z25207&did=2019D51841

² p. 6 brief minister voor rechtsbescherming d.d. 13 december 2019

Achtergrond: incidenten nummerherkenning

In november 2018 ontving de NOvA een signaal van een strafrechtadvocaat dat een telefoongesprek van deze advocaat met een cliënt in een penitentiaire inrichting door de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) was opgenomen en afgeluisterd, ondanks het feit dat dit kantoor de telefoonnummers van de advocaten had geregistreerd in het zgn. nummerherkenningssysteem.³

Een goed werkend systeem van nummerherkenning is van groot belang voor het waarborgen van het recht op vertrouwelijk contact tussen een cliënt en zijn advocaat. Het is daarmee essentieel voor het goed functioneren van een rechtsstaat. Om die reden heeft de NOvA dit signaal hoog opgenomen. Er is aangedrongen op een grondig onderzoek, door een onafhankelijke commissie.

Dat was niet alleen noodzakelijk om precies in beeld te krijgen wat er mis is gegaan, maar ook om het vertrouwen in het systeem van nummerherkenning te herstellen.

Genoemd onderzoek heeft inmiddels plaatsgevonden. De resultaten daarvan heeft u in december 2019 mogen ontvangen, voorzien van een uitgebreide reactie van de minister voor rechtsbescherming.⁴

In zijn brief gaat de minister in op alle afzonderlijke aanbevelingen. Duidelijk wordt dat de door de commissie aanbevolen aanpassing van het beleid ten aanzien van het standaard opnemen van gesprekken, **niet** wordt overgenomen. De aanbeveling met betrekking tot het heroverwegen van de geldende bewaartermijn zal door de minister nader worden verkend.⁵

Reactie NOvA op rapport

De NOvA heeft na het verschijnen van dit rapport gereageerd middels publicatie van dit bericht op haar website.⁶ In deze reactie worden alle aanbevelingen van de commissie onderschreven.

Daarnaast wordt melding gemaakt van twee nieuwe incidenten, die zich na het afronden van het rapport van de commissie hebben voorgedaan.

Overleg DJI-NOvA

Het in de reactie van de NOvA aangekondigde overleg met DJI over de conclusies en aanbevelingen uit het rapport is inmiddels opgestart. Als eerste wordt hierbij gekeken hoe de door de commissie aanbevolen 'ketenbenadering' vorm kan krijgen.

De commissie wijst er terecht op dat de zorg voor de vertrouwelijkheid van telefoongesprekken tussen justitiabelen en advocaten als gemeenschappelijke opgave dient te worden gezien. Onderdelen van deze benadering zijn onder meer het (gezamenlijk) inventariseren van risico's, het voeren van periodiek overleg op zowel strategisch als uitvoerend niveau, het uitvoeren van gezamenlijke testen en het creëren van een meldingsprocedure. Een dergelijke ketenbenadering is ook nodig met het oog op het herstel van vertrouwen.

³ Voor meer uitleg over dit systeem zie <https://www.advocatenorde.nl/nummerherkenning-dji-sinds-2013>

⁴ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2019Z25207&did=2019D51841

⁵ p. 6 brief minister voor rechtsbescherming d.d. 13 december 2019

⁶ <https://www.advocatenorde.nl/nieuws/nova-onderschrijft-aanbevelingen-commissie-telefonie-voor-justitiabelen>.

Beleid met betrekking tot standaard opnemen behoeft aanpassing

Wat de NOvA in dat verband grote zorg baart is dat de minister in zijn reactie op het rapport geen blijk geeft van het voornemen om de belangrijke aanbeveling van de commissie over het standaard opnemen van gesprekken van gedetineerden op te volgen. De NOvA heeft deze zorg ook overgebracht in de gesprekken met DJI en de contacten met het ministerie van J&V. Omdat de indruk bestaat dat het standpunt zoals verwoord in de brief aan uw kamer wordt gehandhaafd, ziet de NOvA aanleiding uw kamer op dit punt te informeren en verzoekt zij u aan te dringen op uitvoering van de aanbeveling van de commissie.

De commissie komt na onderzoek tot de conclusie dat in het DJI-beleid ten aanzien van PI 's met beveiligingsniveau 3 geen sprake is van een zorgvuldige en periodieke belangenafweging zoals bedoeld door de RSJ. Daarmee wordt niet voldaan aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit.⁷

Het beleid ten aanzien van PI 's met beveiligingsniveau 2 is al wél al enige tijd dat door justitiabelen gevoerde telefoongesprekken alleen gericht en gepersonaliseerd worden opgenomen. Echter: bij de commissie is de vraag gerezen in hoeverre dit beleid in de praktijk ook daadwerkelijk wordt toegepast.⁸

De commissie constateert een 'gemis op het gebied van toezicht vanuit de hoofddirectie van de DJI op de uitvoering in de praktijk, gelet op de omvang van de inbreuken op de privacy van justitiabelen die hier in het geding is.'⁹

De veiligheid binnen de inrichting is – vanzelfsprekend - een te respecteren belang. De verschillende doelen van het opnemen van gesprekken van een gedetineerde, namelijk het 'handhaven van de orde of de veiligheid in de inrichting, beschermen van de openbare orde of nationale veiligheid, voorkomen of opsporen van strafbare feiten, beschermen van slachtoffers van of anderszins betrokkenen bij misdrijven of het vaststellen van de identiteit van de persoon met wie de justitiabele een gesprek voert' worden in het werkveld herkend en onderschreven, zo concludeert ook de commissie.¹⁰

De commissie is er echter **niet** van overtuigd dat de schaal waarop in de huidige praktijk telefoongesprekken van justitiabelen nu worden opgenomen daarmee gerechtvaardigd is.¹¹ De algehele indruk die de commissie uit het onderzoek heeft gekregen is dat er ruime (technische) mogelijkheden zijn om gepersonaliseerd op te nemen, maar dat die onvoldoende worden benut.¹²

Aan de ernst van deze constatering gaat de minister in zijn reactie op het rapport voorbij. De conclusies die de commissie trekt op het terrein van het standaard opnemen zijn ingrijpend en verdienen serieuze aandacht. De NOvA onderschrijft de lijn van de commissie en meent dat het beleid alsnog zo spoedig mogelijk in overeenstemming dient te worden gebracht met de jurisprudentie van de RSJ (en ook op die manier dient te worden *uitgevoerd*).

⁷ p. 26 e.v. rapport commissie TVJ

⁸ p. 28 rapport commissie TVJ

⁹ p. 35 rapport commissie TVJ

¹⁰ p. 26 rapport commissie TVJ

¹¹ p. 26 rapport commissie TVJ

¹² P. 28 rapport commissie TVJ

De NOvA verzoekt uw Kamer daarom er bij de minister op aan te dringen dat ook deze aanbeveling zal worden opgevolgd, en dat het beleid zodanig wordt aangepast dat het opnemen van gesprekken gericht en gepersonaliseerd zal gaan plaatsvinden.

Voortgang verkenning bewaartermijnen

De commissie stelt in haar rapport geen overtuigende argumenten gevonden te hebben voor de huidige, relatief lange bewaartermijn van acht maanden voor opgenomen gesprekken. De commissie pleit voor verkorting van de bewaartermijn.

De minister schrijft in zijn brief in reactie op dit punt een verkenning te zullen laten uitvoeren. De NOvA zal de voortgang daarvan bewaken en roept uw Kamer op hetzelfde te doen. Ook deze aanbeveling is van cruciaal belang, omdat verkorting van de bewaartermijnen de privacy inbreuk en de impact van fouten beperkt.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right.

mw. mr. P.T.C. van Kampen
lid algemene raad